

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันเทคโนโลยีทางการเงินได้พัฒนาก้าวหน้าอย่างมาก นวัตกรรมทางการเงินใหม่ ๆ ถูกคิดค้นขึ้นมาเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในยุคปัจจุบัน จากเดิมนั้นเงินสดจะเป็นสื่อกลางในการชำระค่าสินค้าและบริการ ต่อมาเทคโนโลยีทางการเงินเจริญก้าวหน้าขึ้น นวัตกรรมทางการเงินต่าง ๆ เริ่มเข้ามาแทนที่เงินสด อาทิเช่น บัตรเอทีเอ็ม บัตรเดบิต บัตรเครดิต โดยเฉพาะบัตรเครดิตซึ่งปัจจุบันมีการใช้กันอย่างแพร่หลาย ทำให้มีบัตรเครดิตให้เลือกมากมายหลากหลายไปตามคุณสมบัติเฉพาะตัวของบัตรเครดิตรุ่นนั้น ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของทุกกลุ่มลูกค้า

สำหรับในประเทศไทย บัตรเครดิตเป็นบัตรชำระเงินที่ได้รับความนิยมมากพอสมควร โดยจะเห็นได้จากข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทยระบุว่า ณ สิ้นสุดไตรมาส 1 ปี พ.ศ. 2544 เฉพาะบัตรเครดิตที่ธนาคารพาณิชย์ออกให้แก่ผู้ถือบัตรมีจำนวนเท่ากับ 1.85 ล้านบัตร และ ณ สิ้นสุดไตรมาส 4 ปี พ.ศ. 2548 จำนวนบัตรเครดิตที่ออกโดยธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้นเป็น 4.97 ล้านบัตร (ตารางที่ 1.1) ทั้งนี้ปริมาณบัตรเครดิตที่เพิ่มมากขึ้น มีผลมาจากการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ผ่อนคลายหลักเกณฑ์การอนุมัติบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ ดังจะเห็นได้จากวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ประกาศลดรายได้ผู้มีสิทธิถือบัตรเครดิตจากไม่ต่ำกว่า 20,000 บาทต่อเดือน เป็นไม่ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน พร้อมทั้งลดอายุผู้มีสิทธิถือบัตรเครดิตเสริมจากไม่ต่ำกว่า 22 ปี เป็นไม่ต่ำกว่า 18 ปี (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2543) และในวันที่ 25 เมษายน พ.ศ.2545 ได้ประกาศยกเลิกเพดานการกำหนดรายได้ของผู้มีสิทธิขอทำบัตรเครดิต พร้อมทั้งลดอายุของผู้ถือบัตรหลักจาก 22 ปี เป็นไม่ต่ำกว่า 20 ปี เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์สามารถแข่งขันกับบริษัทผู้ออกบัตรเครดิตที่มีชื่อธนาคารพาณิชย์ (nonbank) ซึ่งไม่มีกฎหมายควบคุมได้มากขึ้น และเพื่อเพิ่มอำนาจซื้อของผู้บริโภคภายในประเทศ ซึ่งจะส่งผลต่อการกระตุ้นเศรษฐกิจในทางอ้อม อย่างไรก็ตามการผ่อนคลายหลักเกณฑ์การอนุมัติบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์นอกจากจะทำให้จำนวนบัตรเครดิตเพิ่มขึ้นแล้ว ยังส่งผลไปยังมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ดังจะเห็นได้จากตารางที่ 1.1 และ ตารางที่ 1.2

ตารางที่ 1.1 จำนวนบัตรเครดิตที่ออกโดยธนาคารพาณิชย์ไทยและธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ
ในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ถึงปี พ.ศ. 2548

(หน่วย: พันบัตร)

ปี	ไตรมาส	บัตรเครดิต ในประเทศ	อัตราการ เปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	บัตรเครดิต ต่างประเทศ	อัตราการ เปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	รวม	อัตราการ เปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
2544	1	1,339	0.04	513	0.09	1,852	0.05
	2	1,568	0.17	560	0.09	2,128	0.15
	3	1,709	0.09	597	0.07	2,306	0.08
	4	1,910	0.12	626	0.05	2,536	0.10
2545	1	2,018	0.06	666	0.06	2,684	0.06
	2	2,121	0.05	693	0.04	2,814	0.05
	3	2,559	0.21	709	0.02	3,268	0.16
	4	2,707	0.06	718	0.01	3,425	0.05
2546	1	2,824	0.04	722	0.01	3,546	0.04
	2	3,055	0.08	745	0.03	3,800	0.07
	3	3,248	0.06	784	0.05	4,032	0.06
	4	3,390	0.04	834	0.06	4,224	0.05
2547	1	2,434	(0.28)	873	0.05	3,307	(0.22)
	2	2,824	0.16	902	0.03	3,726	0.13
	3	2,915	0.03	940	0.04	3,855	0.03
	4	3,164	0.09	965	0.03	4,129	0.07
2548	1	3,290	0.04	992	0.03	4,282	0.04
	2	3,448	0.05	1,016	0.02	4,464	0.04
	3	3,650	0.06	1,028	0.01	4,678	0.05
	4	3,911	0.07	1,060	0.03	4,971	0.06

หมายเหตุ: () หมายถึง อัตราการขยายตัวลดลง

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 1.2 มูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตในประเทศไทยจำแนกตามสัญชาติของผู้ถือบัตร
ตั้งแต่ปี พ.ศ.2544 ถึงปี พ.ศ. 2548

(หน่วย: ล้านบาท)

ปี	ไตรมาส	มูลค่า การใช้จ่าย ของคนไทย	อัตราการ เปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	มูลค่า การใช้จ่าย ของ ชาวต่างชาติ	อัตราการ เปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)	มูลค่า การใช้จ่าย รวม	อัตราการ เปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
2544	1	28,698	2.43	24,466	15.61	53,163	8.10
	2	32,286	12.50	20,066	(17.98)	52,352	(1.53)
	3	34,756	7.65	20,666	2.99	55,423	5.86
	4	39,276	13.00	24,006	16.16	63,282	14.18
2545	1	39,806	1.35	29,574	23.19	69,380	9.64
	2	41,429	4.08	23,038	(22.10)	64,467	(7.08)
	3	45,374	9.52	22,782	(1.11)	68,156	5.72
	4	56,784	25.15	18,236	(19.95)	75,020	10.07
2546	1	57,559	1.36	20,842	14.29	78,401	4.51
	2	59,014	2.53	13,418	(35.62)	72,433	(7.61)
	3	63,702	7.94	16,110	20.06	79,812	10.19
	4	72,058	13.12	19,868	23.32	91,925	15.18
2547	1	71,147	(1.26)	21,778	9.62	92,926	1.09
	2	72,881	2.44	18,116	(16.82)	90,997	(2.08)
	3	77,462	6.28	19,779	9.18	97,241	6.86
	4	86,010	11.04	24,479	23.76	110,489	13.62
2548	1	29,887	(65.25)	2,881	(88.23)	32,767	(70.34)
	2	29,280	(2.03)	6,493	125.40	35,773	9.17
	3	30,500	4.17	7,020	8.11	37,519	4.88
	4	37,077	21.57	9,301	32.51	46,378	23.61

หมายเหตุ: () หมายถึง อัตราการขยายตัวลดลง

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 1.3 ผลผลิตภัณฑ์ประชาชาติ ณ ราคาตลาด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ถึงปี พ.ศ. 2548

(หน่วย: ล้านบาท)

ปี	ไตรมาส	ผลิตภัณฑ์ ประชาชาติ (GDP)	อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
2544	1	1,284,700	(0.36)
	2	1,257,209	(2.14)
	3	1,270,065	1.02
	4	1,321,528	4.05
2545	1	1,355,115	2.54
	2	1,325,184	(2.21)
	3	1,343,999	1.42
	4	1,426,345	6.13
2546	1	1,472,685	3.25
	2	1,426,837	(3.11)
	3	1,463,078	2.54
	4	1,566,375	7.06
2547	1	1,585,915	1.25
	2	1,572,325	(0.86)
	3	1,614,286	2.67
	4	1,730,962	7.23
2548	1	1,715,226	(0.91)
	2	1,693,982	(1.24)
	3	1,790,740	5.71
	4	1,903,014	6.26

หมายเหตุ: () หมายถึง อัตราการขยายตัวลดลง

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

เมื่อพิจารณาจากตารางที่ 1.1 และตารางที่ 1.2 จะเห็นว่าจำนวนบัตรเครดิตกับมูลค่าการใช้
 จ่ายผ่านบัตรเครดิตในประเทศไทย มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือในช่วงปี พ.ศ.2544
 ถึงปี พ.ศ.2547 จำนวนบัตรเครดิตกับมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในทิศทาง
 เดียวกัน โดยจำนวนบัตรเครดิตมีค่าเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2544 จนกระทั่งถึงปี

พ.ศ.2547 จำนวนบัตรเครดิตลดลง แต่ภายในปีก็ยังคงมีค่าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากจำนวนบัตรเครดิตที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้มูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตเฉลี่ยต่อเดือนมีค่าเพิ่มขึ้นตามไปด้วย โดยมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตมีค่าค่อนข้างกว้างไม่แน่นอน แต่มีค่าเฉลี่ยที่สูงขึ้นนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2544 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งผลจากการที่มูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตเฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้นนั้น ส่งผลกระทบไปยังปัจจัยที่สำคัญทางเศรษฐกิจ อาทิเช่น ปริมาณเงินในรูปความต้องการถือเงิน อัตราดอกเบี้ย การลงทุนภาคเอกชน ผลกระทบต่อประชาชาติ โดยมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตจะส่งผลกระทบต่อปริมาณเงินในรูปความต้องการถือเงิน เมื่อปริมาณเงินในรูปความต้องการถือเงินเปลี่ยนแปลง ส่งผลให้ดุลยภาพการเงินเปลี่ยนแปลง อัตราดอกเบี้ยเปลี่ยนแปลง การลงทุนก็จะเปลี่ยนไปอันเนื่องจากอัตราดอกเบี้ย และท้ายที่สุดการลงทุนภาคเอกชนก็จะส่งผลกระทบไปยังผลิตภัณฑ์ประชาชาติ ซึ่งในกรณีนี้จะกล่าวถึงผลิตภัณฑ์ประชาชาติ เนื่องจากผลิตภัณฑ์ประชาชาติ เป็นปัจจัยที่สำคัญทางเศรษฐกิจที่สามารถบ่งชี้ถึงสถานะเศรษฐกิจว่าอยู่ในสถานะการณ์เช่นใด ซึ่งจากการเก็บรวบรวมผลิตภัณฑ์ประชาชาติในตารางที่ 1.3 พบว่า ผลิตภัณฑ์ประชาชาติมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้นในทิศทางเดียวกันกับการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต ซึ่งหากการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตส่งผลกระทบต่อผลิตภัณฑ์ประชาชาติ จะสามารถคาดการณ์ภาวะเศรษฐกิจจากการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตได้ ซึ่งผลดังกล่าวจะสามารถบอกภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยได้ ดังนั้นจึงเป็นการเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะทำการศึกษาว่าผลกระทบจากมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตในปัจจุบันที่มีจำนวนมากขึ้น ส่งผลกระทบอย่างไรต่อผลิตภัณฑ์ประชาชาติ รวมถึงศึกษาเรื่องความผันผวนของผลิตภัณฑ์ประชาชาติที่เกิดจากการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันวิกฤตเศรษฐกิจอันอาจเกิดขึ้นจากการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต เพื่อที่จะสามารถทราบถึงความสำคัญของการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตว่าส่งผลกระทบต่อผลิตภัณฑ์ประชาชาติมากน้อยเพียงใด เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการคาดการณ์ผลิตภัณฑ์ในอนาคตได้

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาผลกระทบของการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตที่มีต่อผลิตภัณฑ์ประชาชาติ
2. เพื่อศึกษาความผันผวนของผลิตภัณฑ์ประชาชาติที่เกิดขึ้นจากการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงผลกระทบของการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตที่มีต่อผลิตภัณฑ์ประชาชาติ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการป้องกันการเกิดวิกฤติเศรษฐกิจอันเกิดจากการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต
2. ทำให้ทราบถึงความผันผวนของผลิตภัณฑ์ประชาชาติที่เกิดจากมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต เพื่อเป็นแนวทางในการคาดการณ์ความผันผวนของผลิตภัณฑ์ประชาชาติในอนาคต

ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาถึงผลกระทบของมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตต่อผลิตภัณฑ์ประชาชาติ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้จะใช้ข้อมูลทุติยภูมิ รายไตรมาส ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 ถึงปี พ.ศ. 2548 โดยจะหาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตกับผลิตภัณฑ์ประชาชาติ โดยวิเคราะห์ผ่านข้อมูลตัวแปร 5 ตัว ได้แก่

1. มูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต (SPEND)
2. ปริมาณเงินในรูปความต้องการถือเงิน (MONEY)
3. อัตราดอกเบี้ย (RATE)
4. การลงทุนภาคเอกชน (INVEST)
5. ผลิตภัณฑ์ประชาชาติ (GDP)

นิยามศัพท์

บัตรเครดิต หมายถึง บัตรสมาชิกที่สถาบันการเงินหรือหน่วยงานธุรกิจอื่นเป็นผู้ออก ผู้ถือบัตรเครดิตสามารถซื้อสินค้าหรือบริการได้โดยชำระเงินในภายหลัง ตามปกติบัตรเครดิตที่ออกโดยธนาคารพาณิชย์ ห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ หรือองค์กรอื่น ๆ ที่ได้รับความเชื่อถือในด้านการเงินเป็นอย่างดี ผู้มีบัตรดังกล่าวจะเสียค่าธรรมเนียมแรกเข้าและค่าธรรมเนียมรายปีให้แก่ผู้ออกบัตรเครดิต

พฤติกรรมผู้บริโภค หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการซื้อและการใช้สินค้าและบริการ โดยผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนที่บุคคลต้องมีการตัดสินใจทั้งก่อนและหลังการกระทำ

ดังกล่าว โดยบุคคลถือว่าเป็นผู้บริโภค ในที่นี้คือ บุคคลผู้ซึ่งจะได้มาและใช้ไปในสินค้าและบริการที่ได้เสนอขายโดยสถาบันทางการตลาด (ศุกร, 2540: 6)

บัตรหลัก หมายถึง บัตรซึ่งผู้ถือบัตรเป็นเจ้าของบัญชี และถ้าเป็นผู้ถือบัตรหลักซึ่งออกโดยธนาคารพาณิชย์ต้องมีคุณสมบัติตามที่ธนาคารพาณิชย์กำหนด ทั้งนี้ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปี (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2545ข)

บัตรเสริม หมายถึง บัตรซึ่งผู้ถือบัตรไม่ใช่เจ้าของบัญชีของผู้ถือบัตรหลักและถ้าผู้ถือบัตรหลักถือบัตรหลักของธนาคารพาณิชย์ ผู้ถือบัตรหลักและผู้ถือบัตรเสริมต้องมีคุณสมบัติตามที่ธนาคารพาณิชย์ผู้ออกบัตรกำหนด ทั้งนี้ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2545ข)